

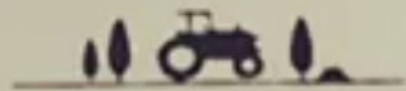
De gevolgen van de oorlog in Oekraïne voor de toekomst van Europa

Leo Paul

KNAG Onderwijsdag 22 november 2023

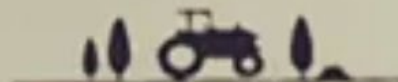
A stylized map of Europe in light beige, centered on a light blue background with a faint grid. A central text box contains the word 'europa' and an icon of a tractor between two trees.

europa

boer **zoekt vrouw**

europa

Slachtoffers

(alle nationaliteiten)

- 2014 – 2022: ca. 14.000 doden
- Sinds 24 februari 2022: ca. 200.000 doden

Een schokgolf

- Vluchtelingenstroom
- Stijgende energieprijzen en inflatie
- Sancties
- Veranderde energiestromen
- Militaire hulp aan Oekraïne
- Uitbreiding NAVO
- Hernieuwde discussie uitbreiding EU

UKRAINE REFUGEE SITUATION in Europe

24 February 2022 – 7 November 2023

More than 4 million registrations for **Temporary Protection**¹ in the EU+

840 638 Ukrainian students have already been integrated in Member States' national school systems²

41 950 Asylum applications by Ukrainian nationals in the EU+³

Over 3.5 million internally displaced people in Ukraine of which **1.7 million are children**

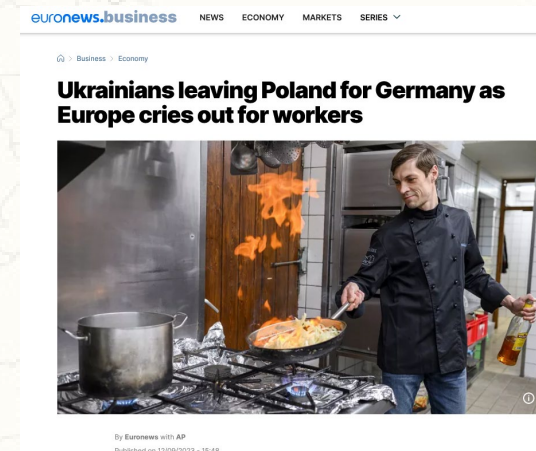
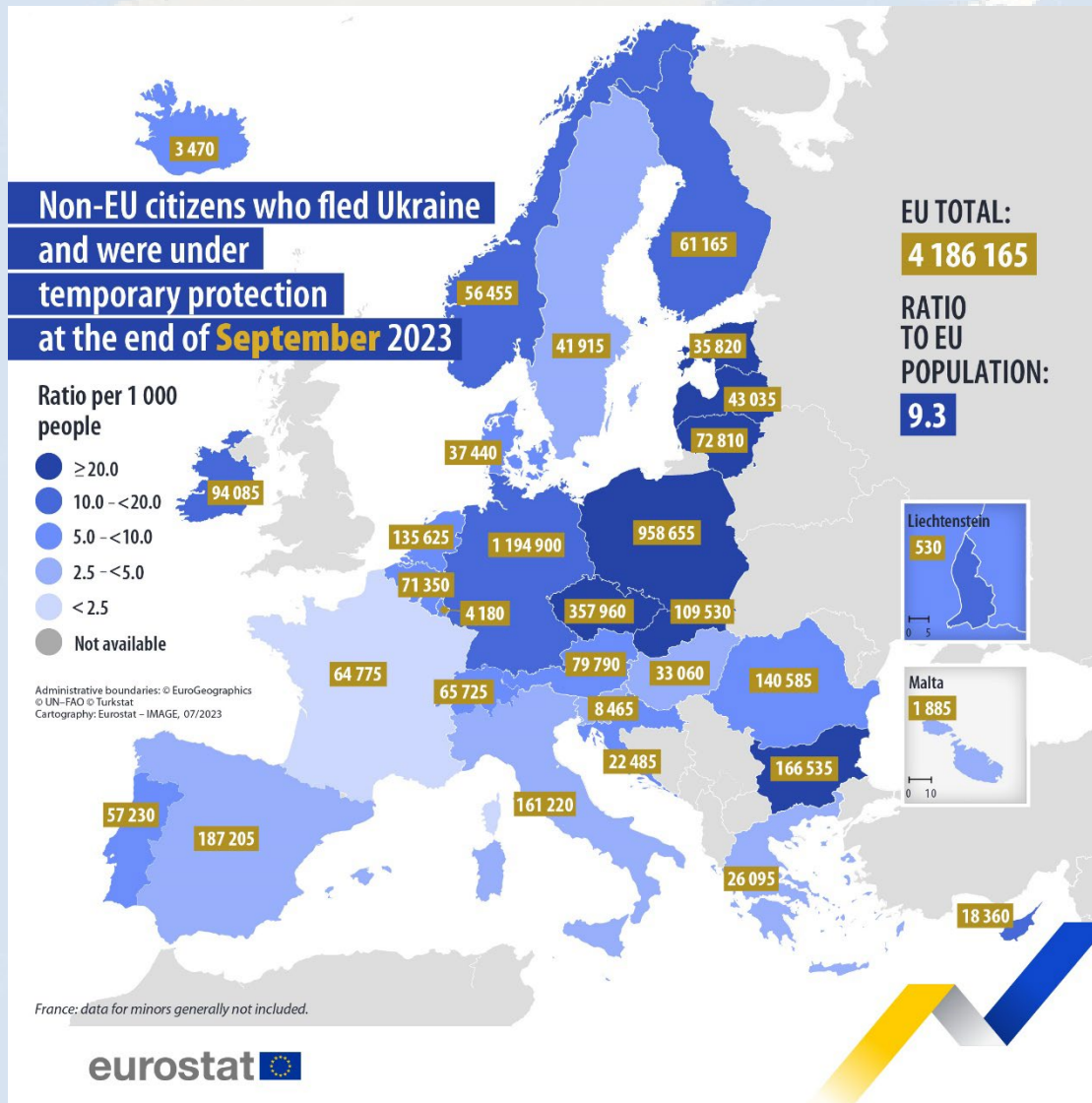
¹Data collected on the Temporary Protection Platform by EU Member States and Schengen Associated States
²Operational data from 2022
³EU Member States and Schengen Associated States

All figures are provisional estimates
Source: European Commission (DG Migration and Home Affairs)
European Agency for Asylum

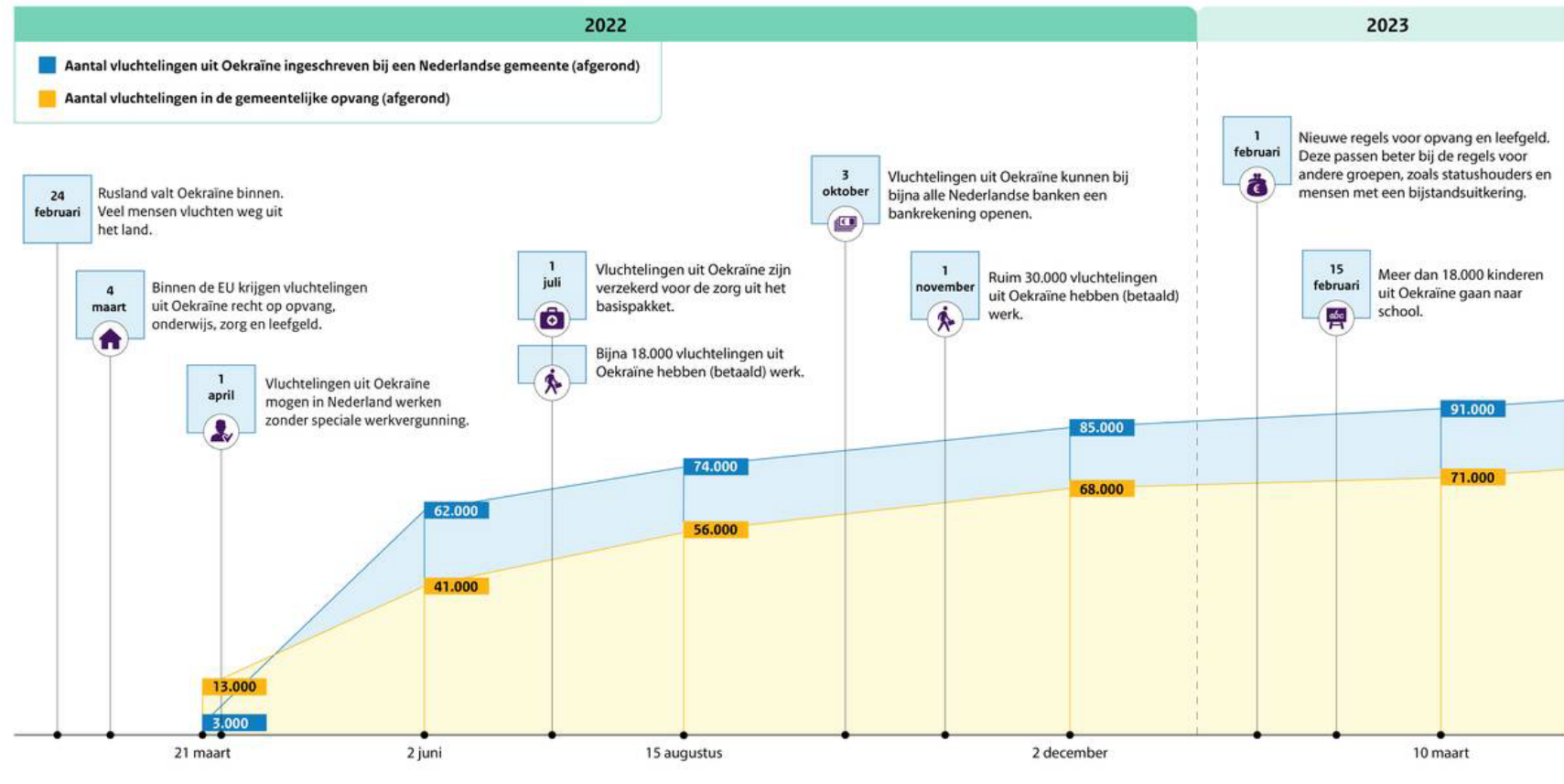
4 miljoen vluchtelingen in EU

3,5 miljoen interne vluchtelingen

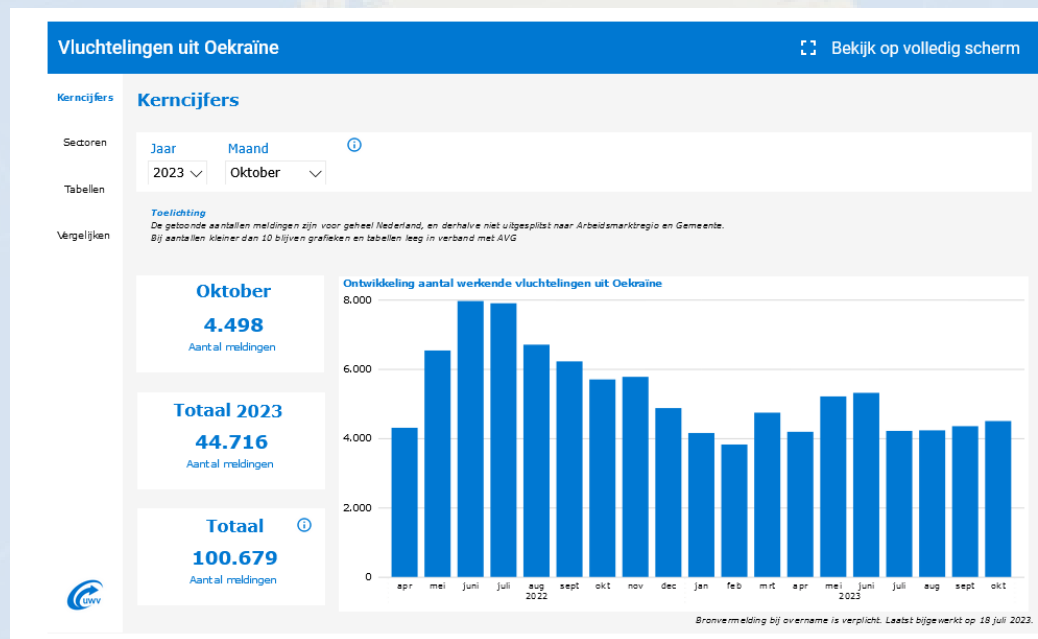

Een veilige plek voor vluchtelingen uit Oekraïne

1 jaar opvang in Nederland

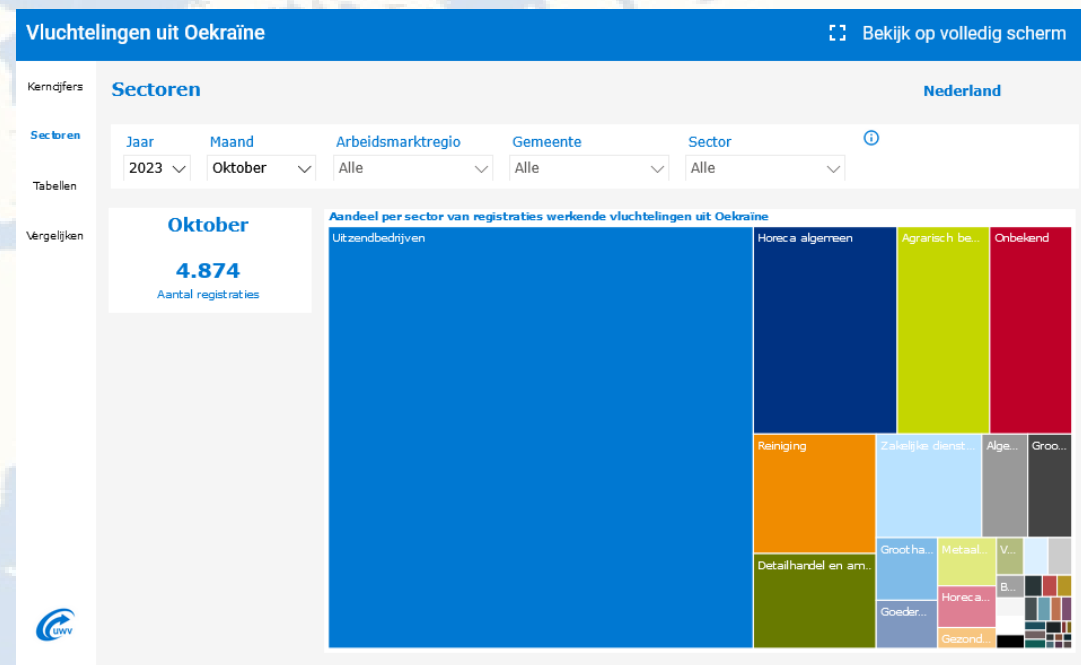

Ongeveer de helft heeft werk

Veelal uitzendwerk

Veel Oekraïners overgekwalificeerd

Home Jobs Post job FAQ

#WeAreAll Ukrainians

We help you find **YOUR NEW JOB**

Role or title

Location or city

Discover 265 new jobs

Illustration by Oksana Izaynik [↗](#)

LATEST JOBS

SPECIALIST BRAND MANAGEMENT SOCIAL MEDIA & INFLUENCER MARKETING(M/f/d) idel Versandhandel GmbH Quickborn	BUILDING CLEANERS (M/f/d) IN MINI-JOB, PART-TIME AND FULL-TIME Jens Luck Gebäudereinigungs GmbH Berlin
HEAVY MACHINERY LABORER ALRY TOOL & DIE CO., INC. Tonawanda	HELPDESK SPECIALIST Rent a Recruiter Cork

<https://www.jobaidukraine.com/>

EMPLOY UKRAINE

Hire Ukrainian talent.

Over **10 million people** have been displaced as a result of the war in Ukraine, including thousands of professionals. Can you hire one?

- Totally free to use – no costs at all
- 20,000+ candidates, 5000+ jobs
- Candidates in software, industry, marketing, trade & more
- Remote or in-person roles
- Full-time, part-time, or task based
- Hire direct, or through an Employer of Record
- Hire from any country

<https://employukraine.org/>

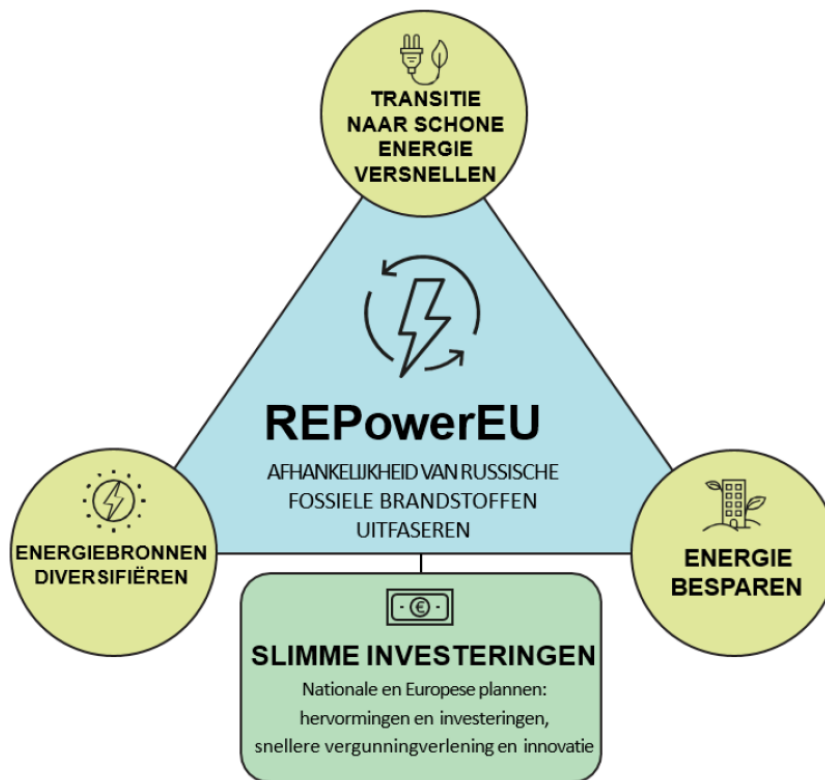
Remote - Ukraine
Remote

Remote for refugees

<https://remote.com/remote-for-refugees>

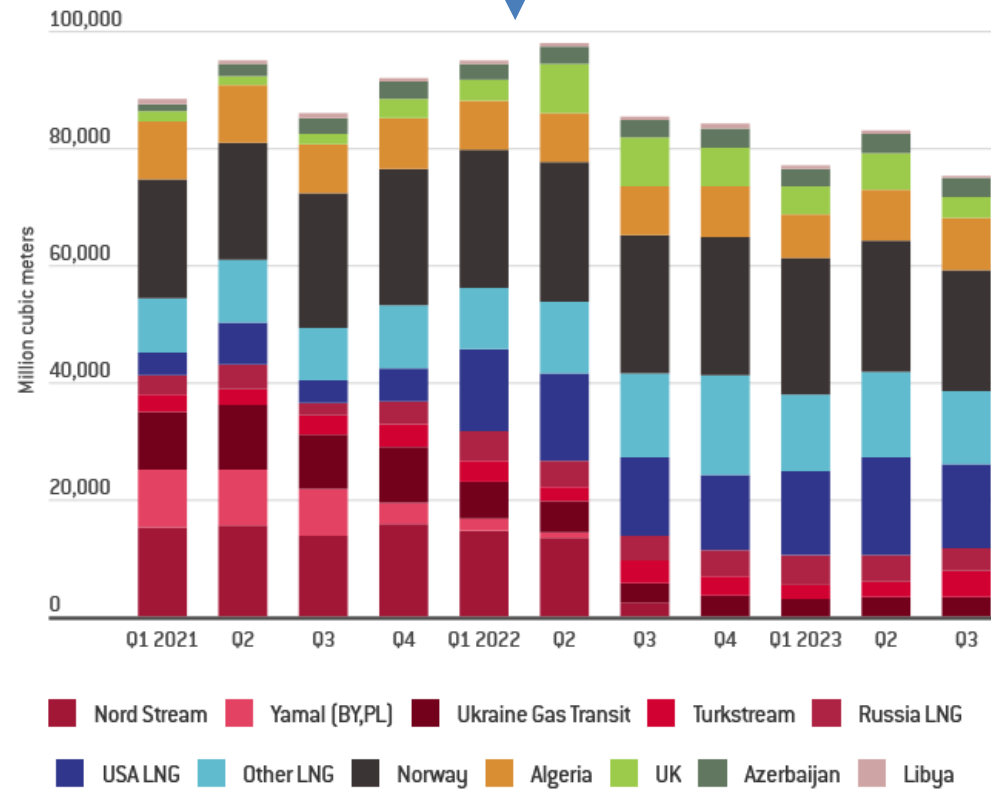
Ongeveer 20% van de Oekraïense vluchtelingen in Europa werkt online

Energie

Invasie 24 feb 2022

Figure 5: EU quarterly imports by source

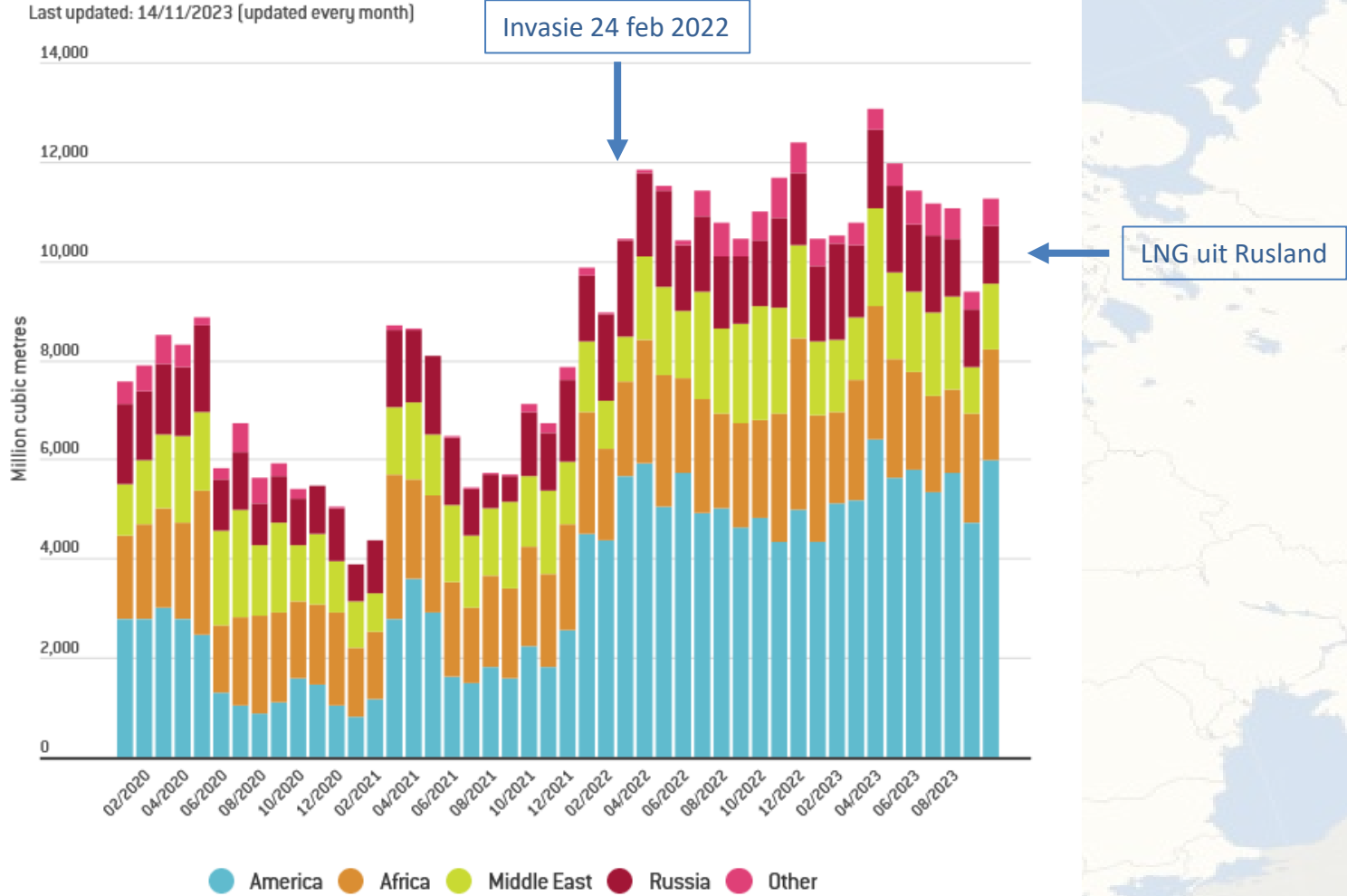

Source: Bruegel based on ENTSOG, GIE and Bloomberg

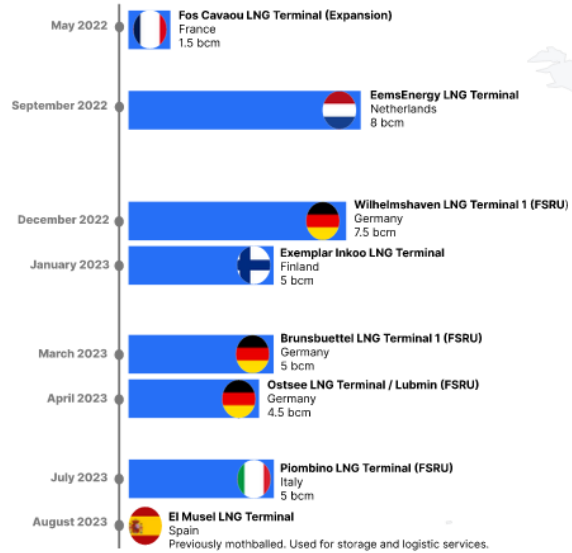
- Minder gas verbruikt
- Aandeel Russisch gas gedaald van 40% naar 13%
- Sterke stijging LNG uit VS
- Nog steeds LNG uit Rusland
- Nu: overschot LNG (ook opslag in Oekraïne)

Figure 4: EU27 LNG monthly imports by region of origin

Last updated: 14/11/2023 (updated every month)

Europe has installed 36.5 billion cubic metres (bcm) of new LNG regasification capacity since the beginning of the war in Ukraine

Source: IEEFA

Institute for Energy Economics and Financial Analysis

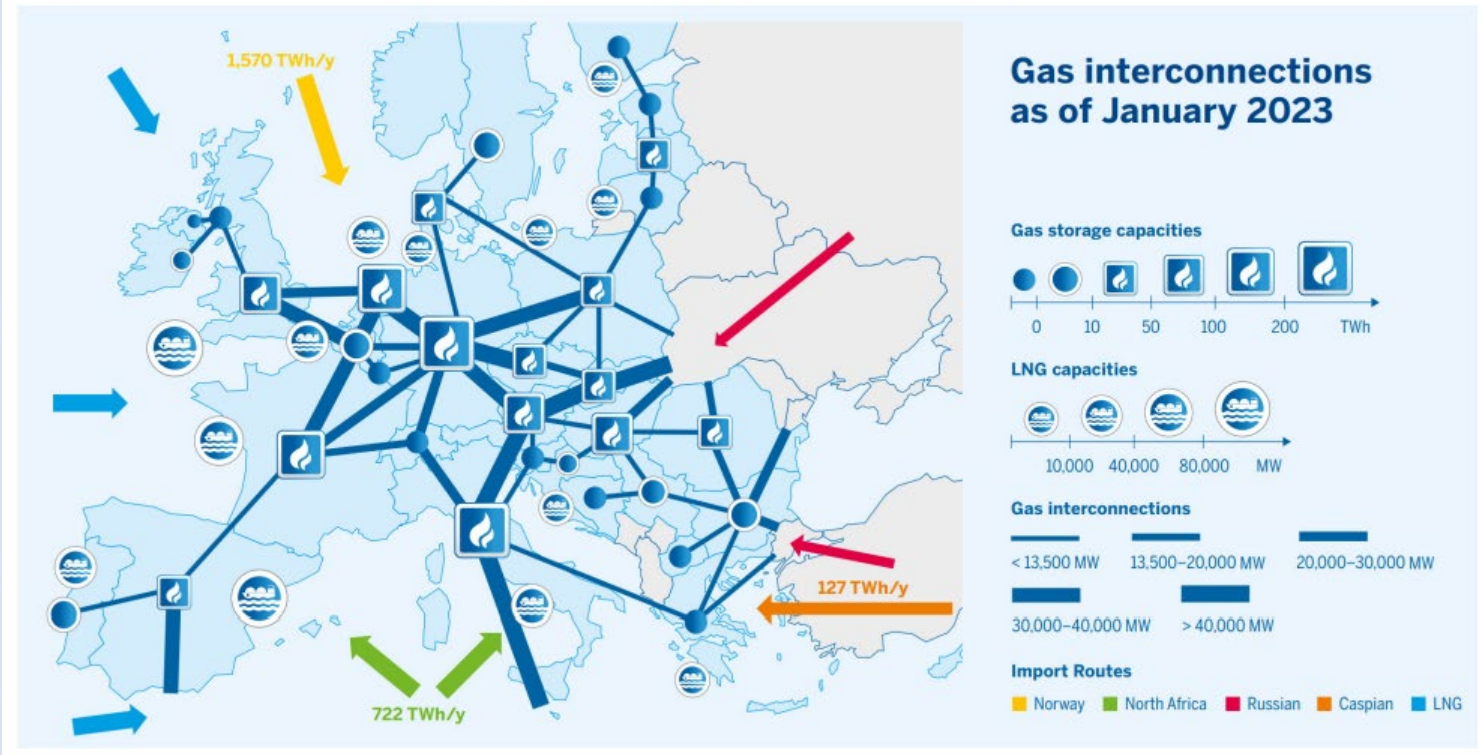
<https://ieefa.org/european-lng-tracker>

<https://www.eemsenergyterminal.nl/>

Al vóór 2022 gestart: 'interconnectors'

Figure 2 – Gas interconnections, gas storage capacities and LNG capacities in the EU, 2023

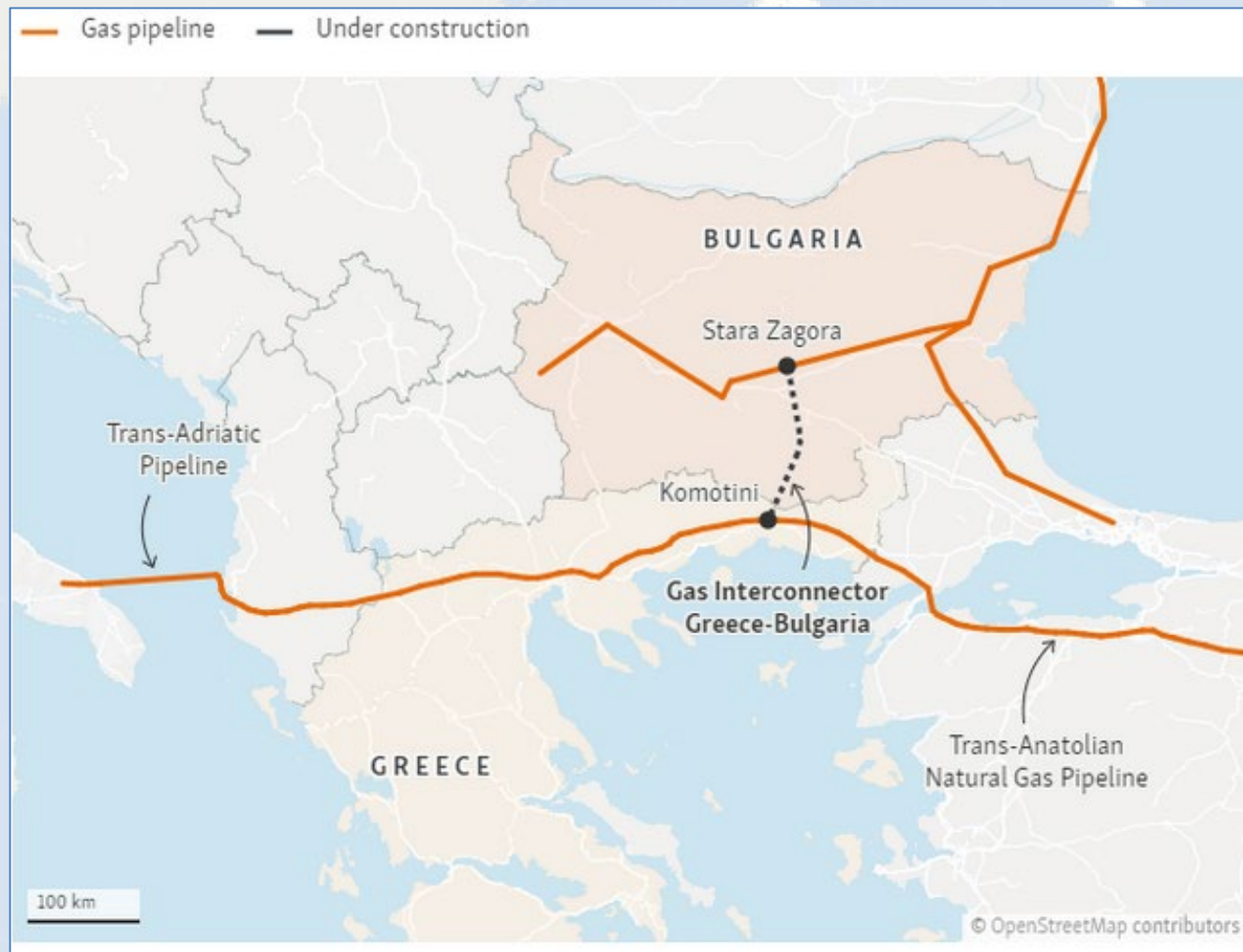
Route to Europe

Russian gas flows to southeastern Europe via Turkstream link

● Compression station

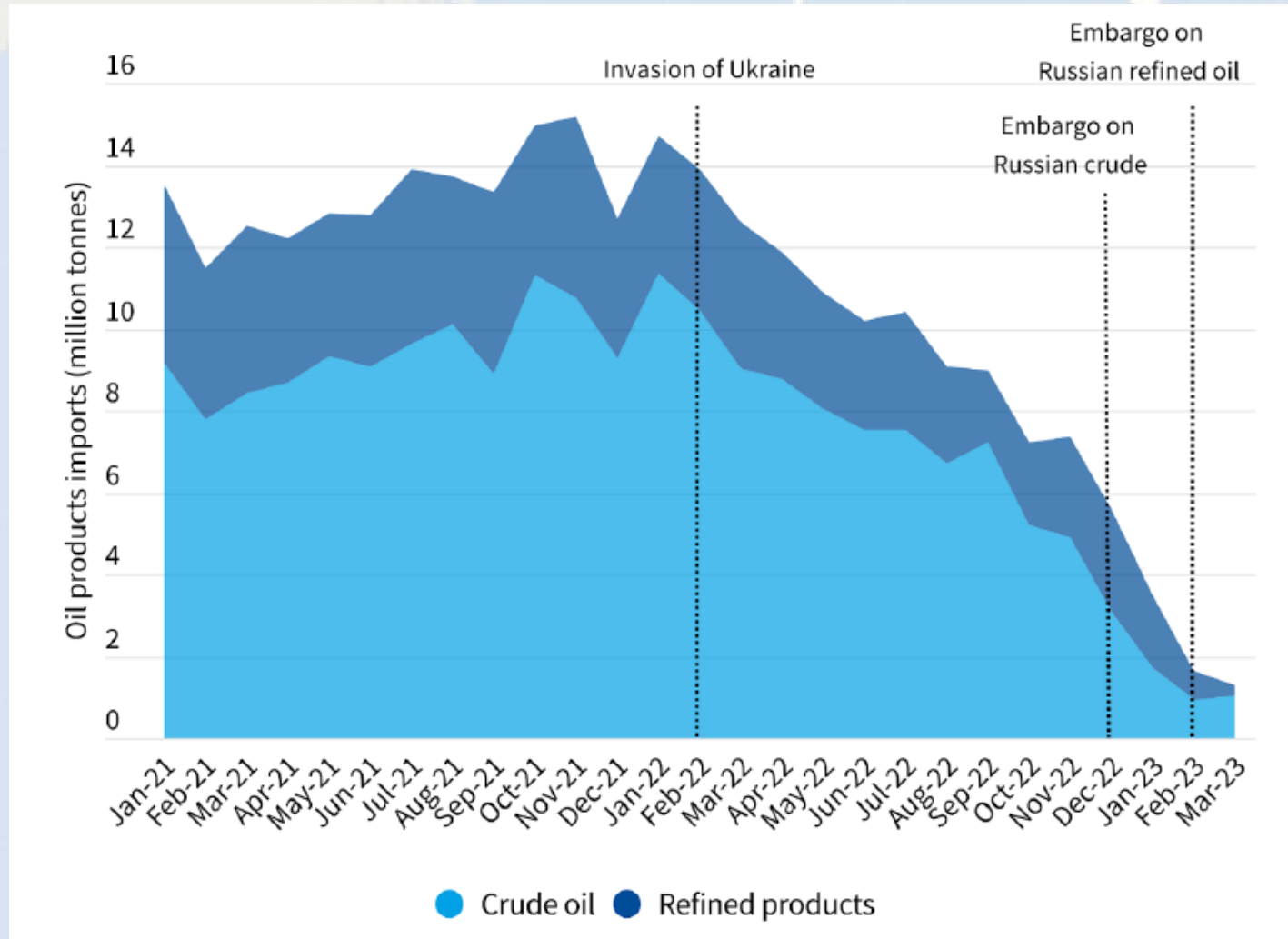

Gasprijs sterk gedaald

Import olie uit Rusland

FURTHER EU ENLARGEMENT

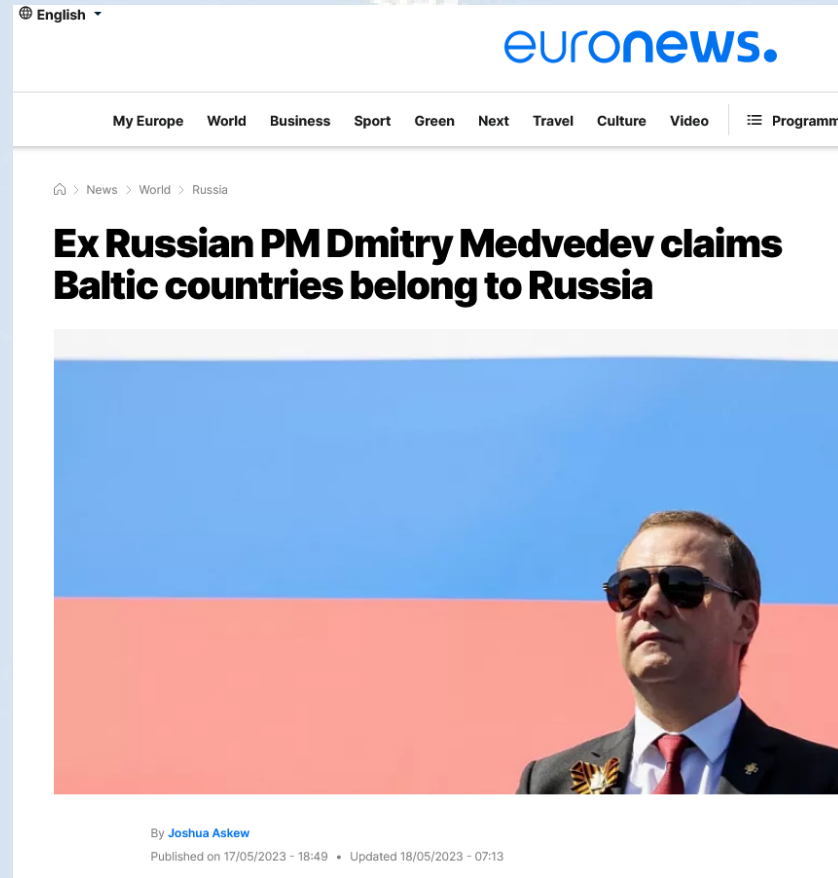
- EU Member State
- Candidate country
- European perspective

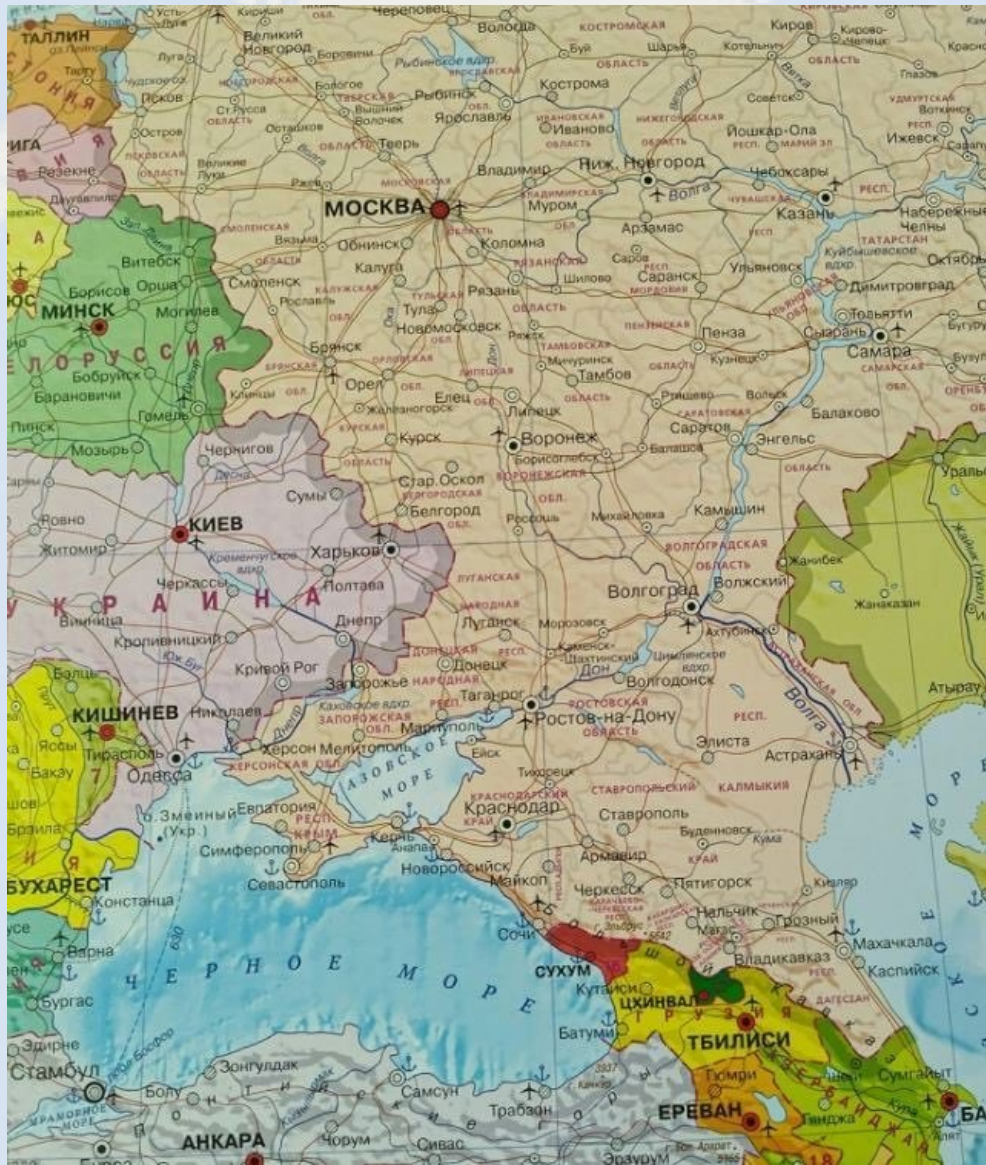
MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS OF DENMARK - 30th anniversary of the Copenhagen Criteria

Created with mapchart.net

Waarom uitbreiden?

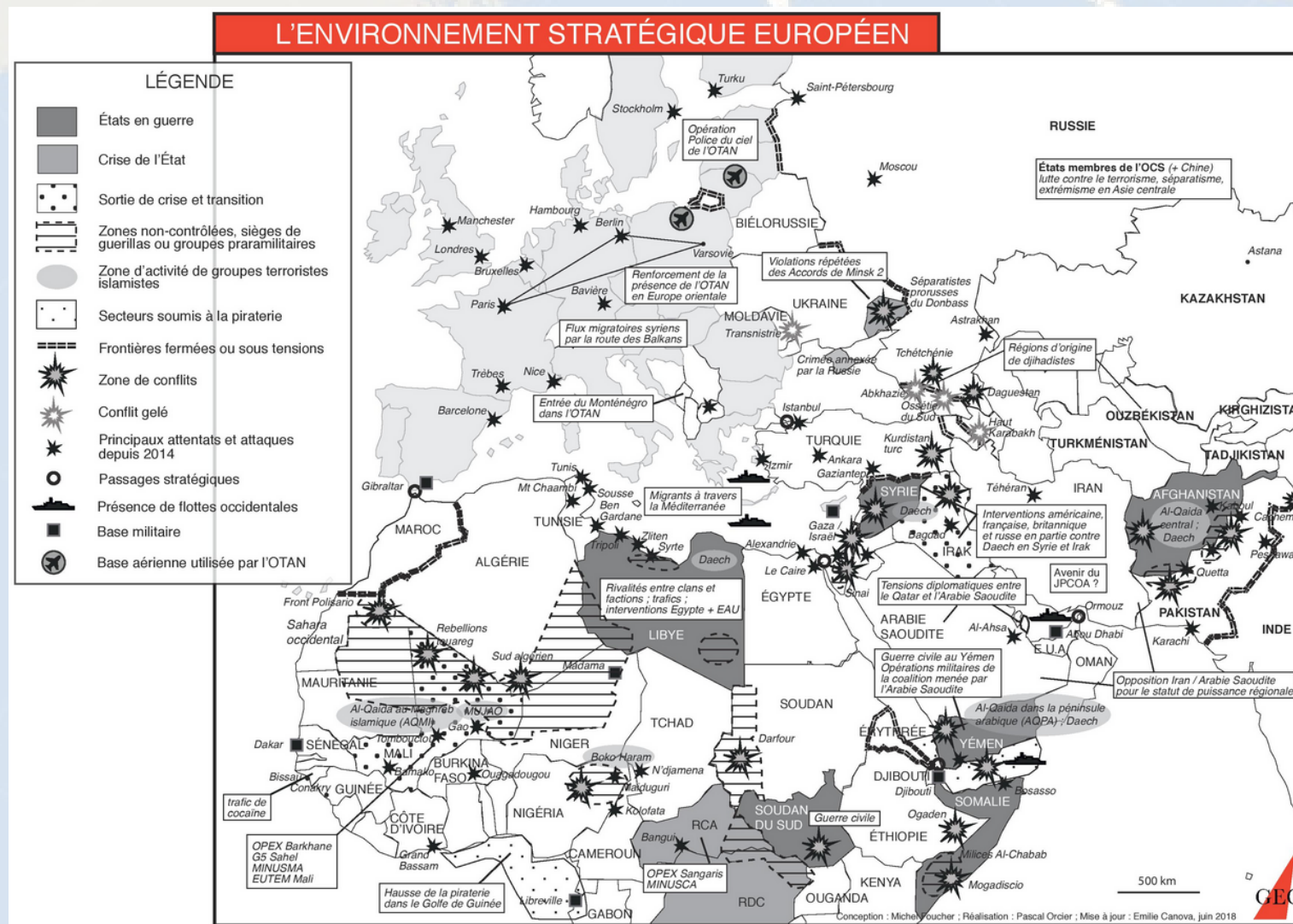
- Geopolitiek
- Afbakenen democratisch Europa
- Indammen invloed Rusland en China
- Stabiliteit buitengrenzen
- Grotere interne markt

De nieuwe kaarten in
Russische schoolboeken

<https://mapsontheweb.zoom-maps.com/post/708773284798431232/map-from-new-russian-textbook-where-the-ukrainian>

Veel conflicten op 2 tot 6 uur vliegen van Brussel

(Situation in 2018)

Uitbreiding

- Advies Commissie:
  - Start toelatingsonderhandelingen met Oekraïne, Moldavië en Bosnië en Herzegovina
    - Mits voldaan aan laatste voorwaarden
  - Georgië: promotie naar kandidaat-lidmaatschap
- Besluit Europese Raad 14 & 15 december

Westelijke Balkan

- Servië, Montenegro, Noord-Macedonië, Albanië, Kosovo, Bosnië en Herzegovina
- *'rhetoric-reality gap'*
  - Onvoldoende hervormingen
  - EU: uitbreidingsmoe
- Onderlinge conflicten

Oud zeer:

- Servië en Kosovo
- Bulgaren in N-Macedonië
- Grieken in Albanië
- Albanezen in N-Macedonië

Bosnië en Herzegovina:

- 'failed state'
- Republika Srpska

<https://bigthink.com/strange-maps/kosovo-land-swap-to-end-conflict-could-restart-war/>
<https://apnews.com/article/russia-ukraine-putin-politics-government-milorad-dodik-7edc18d0133bbde4c5b84879c0dbe724>

- Aanbod EU: maak regionale interne markt
- Kan leiden tot 10% extra groei
- Meer financiële steun EU
- Regio is aantrekkelijk voor 'nearshoring'

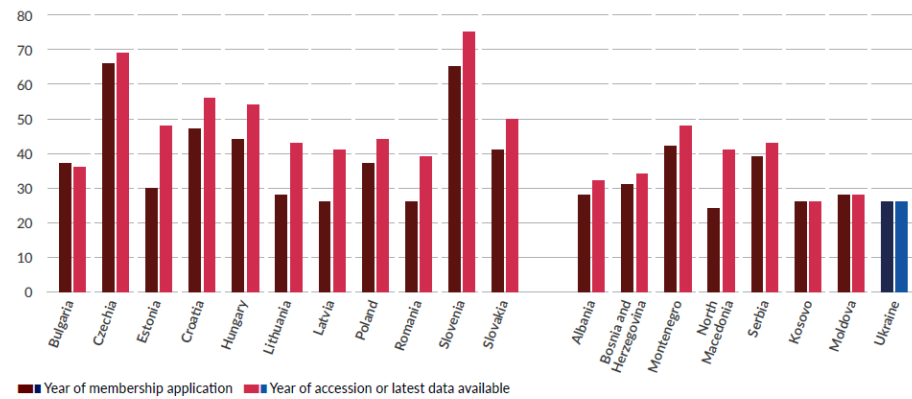
Noodzakelijke hervormingen

- Verbreding én verdieping
- Besluitvorming (vetorecht, omvang Commissie)
- Afstraffen van aantasting rechtsstaat en fundamentele vrijheden
- Verhoging van begroting of andere prioriteiten
- Grondige hervorming landbouwsubsidies en subsidies regionaal beleid

Oekraïne vergelijkbaar met nieuwe lidstaten ten tijde van hun aanvraag

FIGURE 3: Ukraine has a very low level of economic development, but several EU-CEE countries were equally poor relative to the EU average at the time of their membership application in the 1990s

Note: Data show per capita GDP at purchasing power parity (PPP), as a percentage of the EU's GDP. For EU-CEE countries, the comparison for both membership application and accession years is the EU-15. For non-member states, the comparison for both membership application and accession years is the EU-27, and the accession year is the latest available data (i.e. 2022).

Sources: Eurostat, national sources, wiiv.

BertelsmannStiftung

NOS Nieuws • Dinsdag 31 oktober, 06:34

Oekraïense corruptiebestrijder optimistisch: 'Er is een revolutie gaande'

Daria Kaleniuk, AntAC

Oekraïne:

- snelle groei *civil society*
- Veel hervormingen doorgevoerd
- Corruptie nu meer 'open'

Regio's door Rusland geclaimd

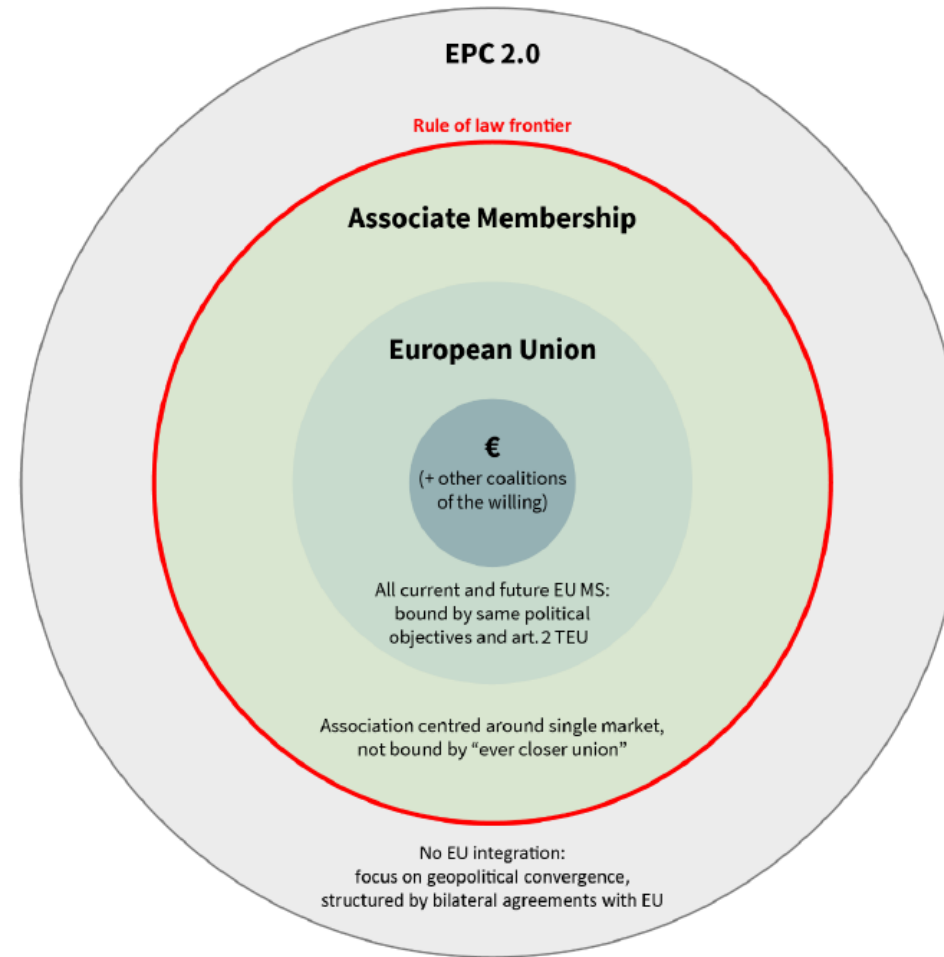

*2014 / **2015 / ***2018
DS Infografiek | Bron: NRC

- Drie kandidaat-lidstaten met bezette gebieden
- NAVO-toetreding? (vergelijking West-Duitsland in 1955)

'Gedifferentieerde integratie'

Figure 3
European integration in four concentric circles

© 2023 Group of Twelve

REPORT OF THE FRANCO-GERMAN
WORKING GROUP ON EU INSTITUTIONAL
REFORM

Sailing on High Seas: Reforming and Enlarging the EU for the 21st Century

Paris-Berlin - 18 September 2023

IN EUROPA

Eindelijk worden Europa's buitengrenzen duidelijk

CAROLINE DE GRUYTER

Deze week heeft de Europese Commissie voorgesteld om te gaan onderhandelen over de oetring van Oekraïne, Moldavië en zelfs Bosnië en Herzegovina. Er zal nog veel water onder de brug door moeten voordat deze landen (en de zes andere in de wacht-kamer) lid zijn. In december moeten de lidstaten dit unaniem goedkeuren. Als ze ja zeggen, moeten ze bij elke stap van de onderhandelingen met unanimité besluiten of ze verdergaan of niet. Toch is deze week een enorme horde genomen. Symboolsch, psychologisch en strategisch: voor het eerst sinds de val van de Muur in 1989 wordt duidelijk waar de buitengrenzen van de EU liggen. Ofwel, waar Europa op houdt.

Hiermee gaat de Europese integratie een „derde fase“ in, betoogt de Franse geograaf en diplomaat Michel Foucher op de site Le Grand Continent. Een correcte observatie. Tijdens de eerste fase, vanaf begin jaren vijftig tot de val van de Muur, lagen de buitengrenzen bij het IJzeren Gordijn. De Europese Gemeenschap was vooral West-Europa. De twee landen die min of meer gesancioneerd door Moskou onder het Gordijn door waren gekropen – Finland en Oostenrijk – hoorden psychologisch bij West-Europa, maar lidmaatschap zat er voor hen niet in. Daarmee zouden ze de rode lijn van Moskou overschrijden. Europese uitbreidingen waren er tijdens de Koude Oorlog wel, maar niet die kant op. Britten, Denen of Spanjaarden tralen toe, maar oostwaarts was taboe.

Dat veranderde in 1989, zij het aarzelend. Dat bleek bij voorbeeld bij een bezoek van president Gorbatov aan Finland. De vraag of ze nu EU-lid mochten worden brandde veel Finnen op de lippen. Maar ze durfden het niet te vragen, uit angst de Russische beer op de tenen te trappen. Een slimme Fin vroeg Gorbatov daarom: „Mag Oostenrijk nu bij de EU?“ De president keek verbaasd. En antwoordde: „Waarom niet?“ De Finnen wisten genoeg. En de Oostenrijkers ook: de Oostenrijkse ambassadeur in Moskou zag het op de staats-tv en stuurde links rechts een bericht naar Wenen. De volgende dag zette Oostenrijk de aanvraag voor het lidmaatschap in gang.

Deze tweede fase werd gekenmerkt door openheid, in alle opzichten, en het verkennen van vrijheid en diversiteit.

Europeaan in oost en west herontdekt elkaar, na een scheiding van decennia. Grenzen werd afgebroken, niet opgetrokken. Men reisde, men exploreerde. Alles was mogelijk – inclusief nieuwe lidmaatschappen van landen, die weingen voor mogelijk hadden gehouden. Maar al snel kwam die vraag op: waar eindigt dit? Komt Turkije erbij? En landen op de Kaukasus? Wat doet dat met de EU? Politici omzeilden de vraag. Ze wisten het antwoord zelf niet. Dat voerde euroceptis. Populisten sprongen dankbaar in het gat. Nu, door de Russische invasie in Oekraïne, wordt die vraag eindelijk beantwoord. De EU-buitengrenzen krijgen contouren.

Dit was een enorme horde – nu is helder waar Europa ophoudt

De waarschijnlijke uitbreiding met nieuwe landen zadelde de 27 met moeilijke vragen op: hoe gaan ze dit betalen? Hoe hervormen ze de EU, om te voorkomen dat het met 37 één onbestuurbaar kalfonie wordt? Maar op andere punten geeft een duidelijke buitengrenzen helderheid, omdat het onzekerheden wagneemt. Prioriteiten worden duidelijker – zoals het feit dat er een sterker Europees veiligheidsbeleid nodig is. Europa krijgt ook meer collectieve identiteit: als je weet wie je niet bent, weet je beter wie je bent. Oekraïne heeft die vraag voor ons beantwoord.

Dit is het Europa, merkt Michel Foucher op, dat de Amerikanen al sinds jaren vijftig in hun hoofd hebben: „Alle landen van de Raad van Europa [de organisatie die mensenrechten, de rechtsstaat en de democratie moet beschermen, en niet bij de EU hoort, red.], behalve Rusland en Belarus.“ Zwitserland en Noorwegen horen erbij, al zitten ze niet in de EU. Het VK eigenlijk ook. Volgens Foucher is het geen toeval dat de Amerikanen het Europa uitgenodigd nu verder zelf laten uitzoeken. „Alsof hun missie voor de reorganisatie van een democratisch Europa is volbracht.“

Caroline de Gruyter schrijft wekelijks over politiek en Europa.

Geograaf en diplomaat Michel Foucher: derde fase Europese integratie begonnen

1. 1950-1989: buitengrens bij IJzeren Gordijn
2. 1989-2022: uitbreiding, Schengen
3. Vanaf 2022: grenzen democratisch Europa. Sterker Europees veiligheidsbeleid nodig

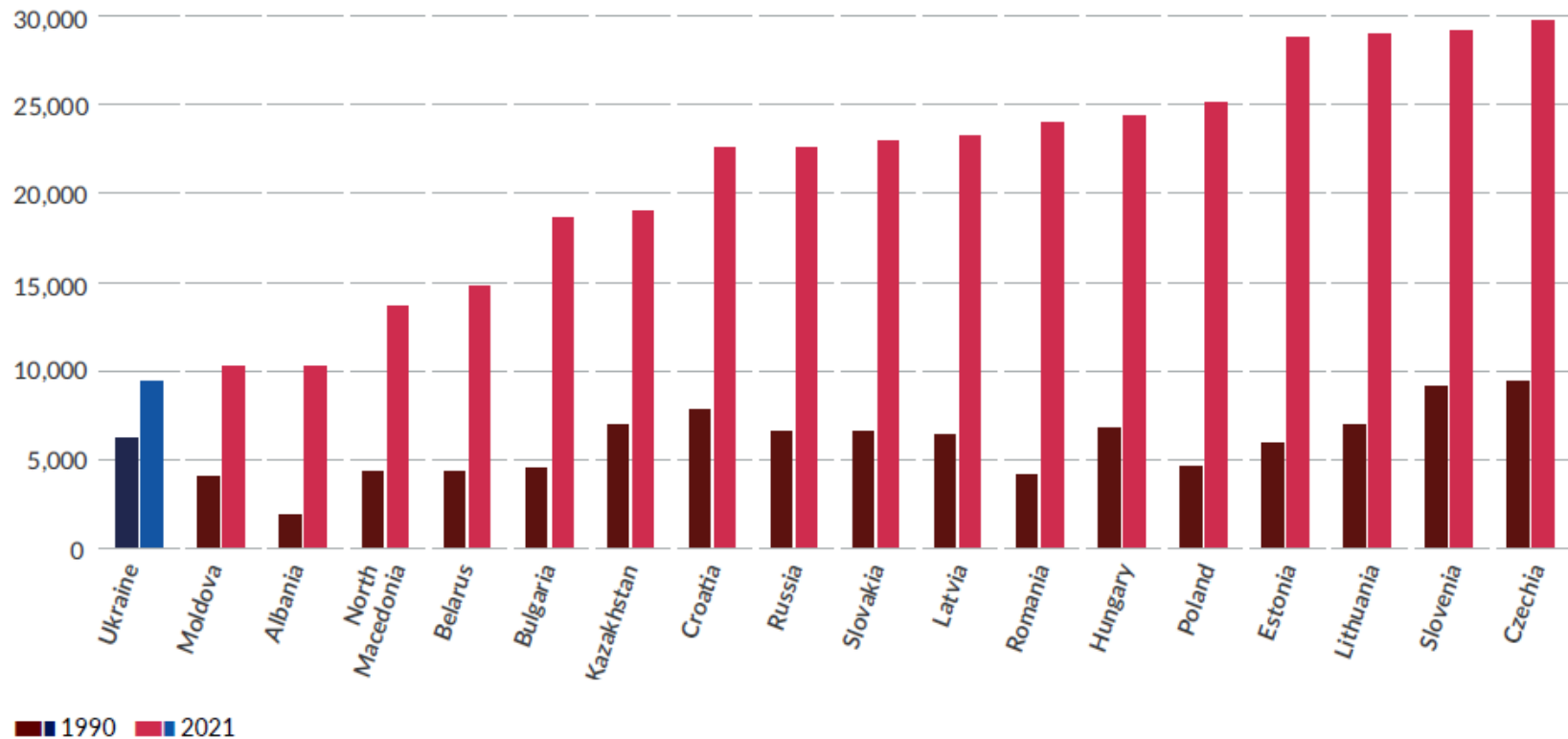
Foucher: dit Europa wilden de Amerikanen al in de jaren 50: alle landen van de Raad van Europa verenigd (minus Rusland en Belarus). VS: 'Europa: zoek het verder zelf uit'

Extra informatie

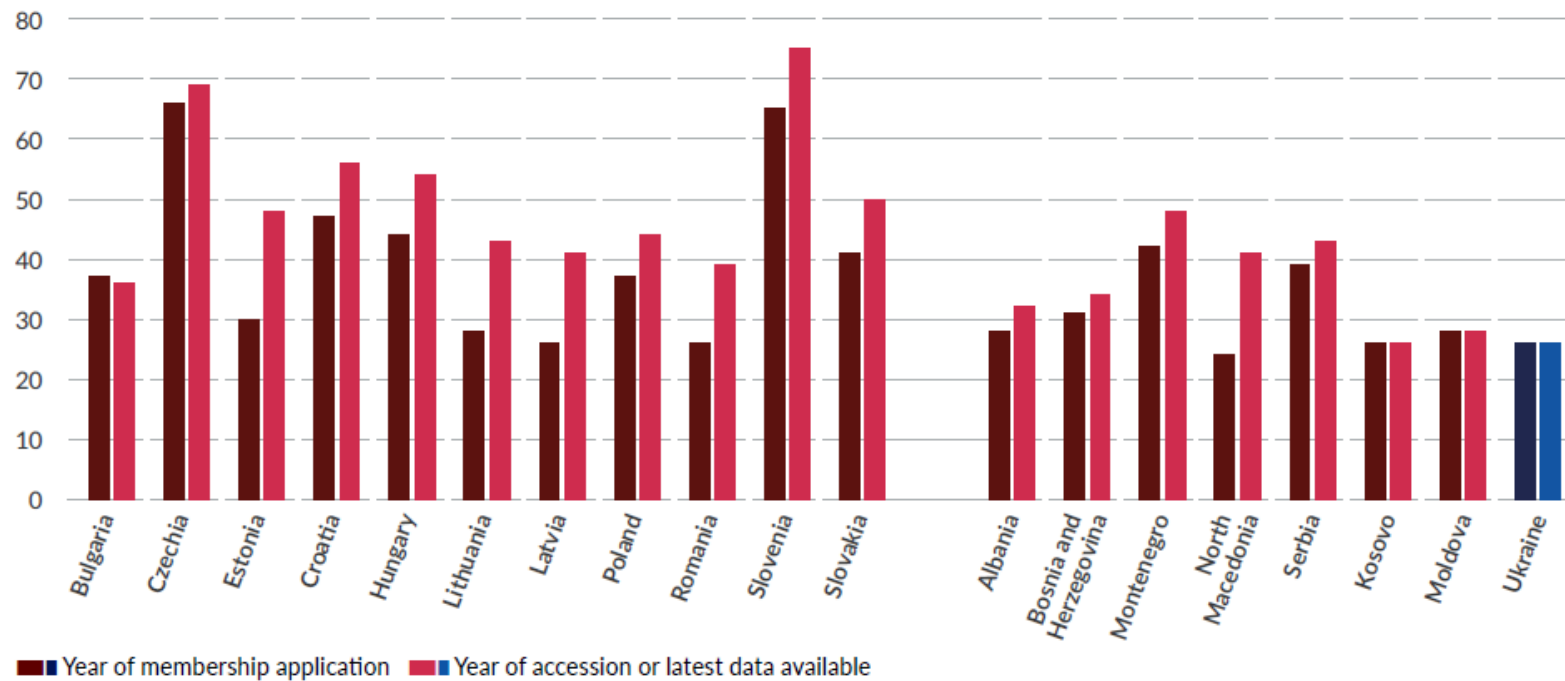
FIGURE 1: **Ukraine's per capita GDP grew by much less than that of any other CESEE country between 1990 and 2021**

Note: Data show per capita GDP in EUR at purchasing power parity.

Sources: Eurostat, national sources, wiiw.

FIGURE 3: **Ukraine** has a very low level of economic development, but several EU-CEE countries were equally poor relative to the EU average at the time of their membership application in the 1990s

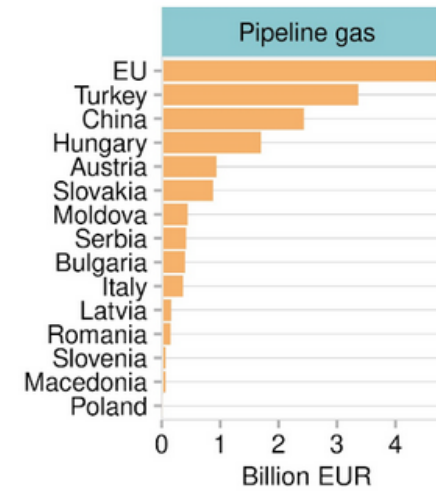
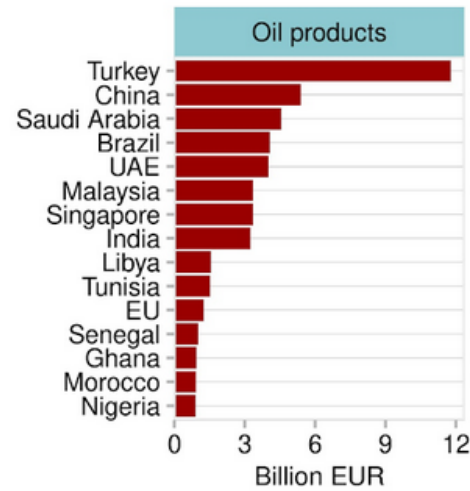
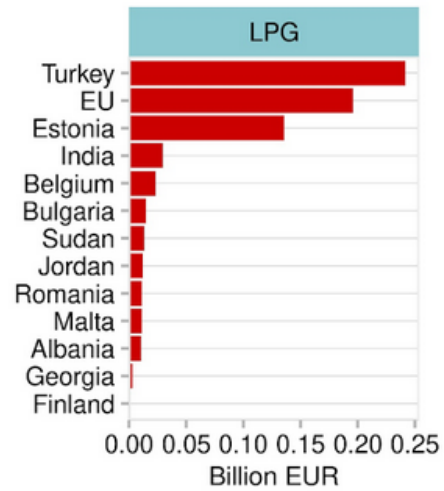
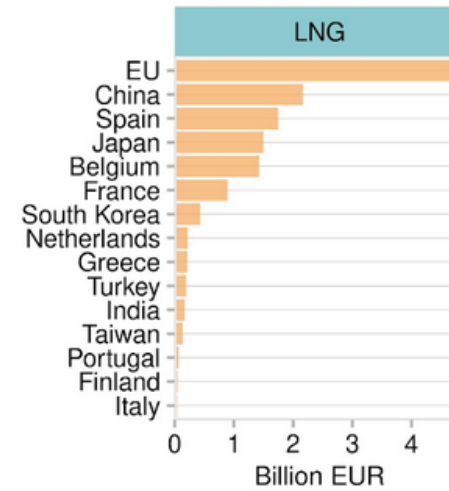
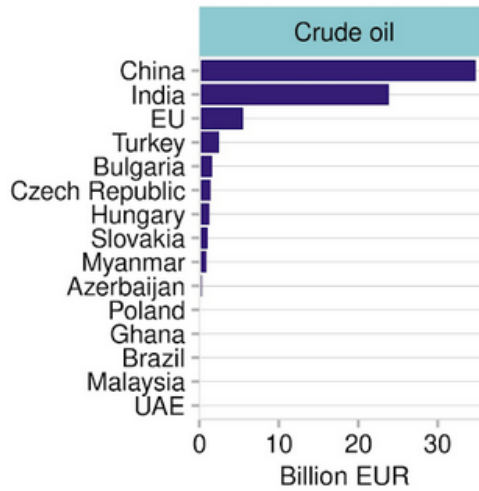
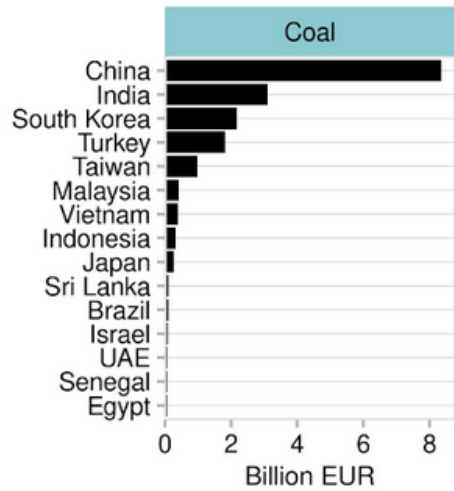

Note: Data show per capita GDP at purchasing power parity (PPP), as a percentage of the EU's GDP. For EU-CEE countries, the comparison for both membership application and accession years is the EU-15. For non-member states, the comparison for both membership application and accession years is the EU-27, and the accession year is the latest available data (i.e. 2022).

Sources: Eurostat, national sources, wiiw.

Who bought Russia's fossil fuels after EU bans?

Shipments arriving since EU oil bans until end of September 2023

Figure 7: Transportation of LNG from Yamal terminal to buyers

